

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide õppekava

teatrikunsti õppekava

Ruuben-Joosua Palu

PROJEKTIST “MU KALLID LAIBAD” ERIALAPÄEVIKU MÄRKMETE PÕHJAL

Lõputöö

Juhendaja: Jürgen Volmer, BA

Kaitsmisele lubatud:.....

VILJANDI 2021

SISUKORD

| | |
|---|----|
| SISSEJUHATUS | 3 |
| 1. FILMIEELNE PERIOOD | 4 |
| 1.1 Rolli saamine | 4 |
| 1.2 Ettevalmistus | 6 |
| 2. FILMIMISPROTSESS PILTIDE KAUPA | 9 |
| 2.1 Filmi algus kuni bussipeatuse stseenini | 9 |
| 2.2 Kohtumine Oti tegelaskujuga kuni kolmanda sõiduni | 14 |
| 2.3 Kolmas sõit kuni filmi lõpuni | 16 |
| KOKKUVÕTE | 18 |
| SUMMARY | 19 |
| LISAD | 20 |
| KASUTATUD KIRJANDUS | 21 |

SISSEJUHATUS

2020. aasta talvel sain Balti filmi, meedia- ja kunstide instituudi (BFM) režii tudengilt German Golubilt pakkumise, et kehastada tema koolitöö raames valmivas teoses “Mu kallid laibad” peategelast Erkit. “Mu kallid laibad” sai minu koolitee kõige olulisemaks, keerulisemaks ja palju kogemust andvamaks projektiks, kus sain praktiseerida koolis varem kogetut ja õpitut. Antud töö kirjalikus osas avaldan oma eriala päevikusse kantud märkmeid, mis on tehtud selle projekti ajal või vahetult peale selle lõppu ning olen lisanud omapoolseid selgitusi ja/või järeldusi. Selle tööga sooviksin lahti mõtestada ja analüüsida üht pikaajalist protsessi, mis oleks ligipääsetav tulevastele etenduskunstide osakonna tudengitele. Soovin, et tulevane etenduskunstide osakonna tudeng saaks minu kogemuse pinnalt luua endale vajalikke seoseid ja mõtteid.

Töö esimene osa kirjeldab filmieelset perioodi. Kirjeldan, kuidas ma rolli pakkumise sain ja kuidas näitlejana rolliks valmistusin. Töö teine osa võtab filmi “Mu kallid laibad” kolmeks suureks osaks lahti. Iga osa kohta avaldan erialapäevikusse kirjutatud märkmeid ja mõtteid, kuhu on lisatud minupoolsed kommentaarid ja/või järeldused. Tööle lisaväärtuse loomiseks salvestasin “Mu kallid laibad” filmitegijatega podcasti, kus vabas vormis arutlesime endi kogemustest selles pikas protsessis.

Kuivõrd eesolev protsessikirjeldus sisaldab palju peidetud viiteid erinevatele näitlejaõppe metoodikatele (Weston, Stanislavski, Adler), olid minu otsused ja valikud toonases tööprotsessis intuiitiivsed ja täiesti isikliku taju ning erialatundides kogetu põhjal kombineeritud. Seega on ka minu lõputöö kirjalikus osas lähtepunktina eesmärk kirjeldada protsessi täpselt nii nagu ma seda noore näitlejana kogesin.

1.FILMIEELNE PERIOOD

Järgnevas peatükis kirjeldan filmivõtetele eelnenud perioodi, mil ma sain rolli pakkumise ja kirjeldan, kuidas ma rolliks ette valmistasin.

1.1 Rolli saamine

Režissöör German Golub kirjutas mulle personaalselt sotsiaalmeediasse, et tal on käsil uus projekt nimega “Mu kallid laibad” ja ta soovis mind näha ühes kindlas rollis. Rohkem infot ta mulle alguses ei avaldanud. Küsimuse peale “kuidas sobib?”, vastasin kõhklemata jaatavalt. Hiljem saatis ta mulle algse versiooni käsikirjast. Nädal aega hiljem külastas German Golub Viljandi Kultuuriakadeemiat, kuhu olime eelnevalt leppinud kohtumise, et proovida minu tegelase kostüümi, milleks oli töökombinesoon. Kahekõnes režissööriga tõdes Golub, et spetsiaalselt Viljandis kostüümiproovi teha, oli tema teadlik otsus. Tema eesmärk oli näha minu kursusekaaslaste reaktsioone, kui nad mind selles kostüümis nägid. Näitena tuli kursaõde Elis Järvsoo suurte emotsioonide saatel kallistama. German Golub soovis töökombinesooniga tekitada vaatajas seoseid Erki tegelase kui lapse kehastusega. Ennast peeglist vaadates tuli ka minul visuaalselt ettekujutus Erki tegelasest kui ühest väikesest ja karmist maailmast puutumata tegelasest.

Režissöör Golub soovis enne võtteperioodi teha minu ja kaasnäitleja Erki Lauriga ühise proovipäeva. Proovipäev algas minu tutvumisega Erki Lauriga. Alustasime kolmekesi käsikirja lugemisega, mille järel toimus ühine arutelu. Rääkisime, mis on meie endi isiklik kogemus elu ja surmaga, mõtestasime lugu ning saime küsida Golubi käest täiendavaid küsimusi. Proovipäeva teises pooles soovis Golub teha läbi improvisatsiooni kooli esisel territooriumil. Golub andis ülesandeks minna Erki tegelaskujusse ja sellega ära harjuda. Kuna ma olin eelnevalt käsikirja lugenud vaid paaril korral, siis minu teekond Erki sisemaailma oli raskendatud. Mind aitasid järgmised märksõnad: teadmatus, mure ema pärast, hinnanguline suhtumine kaastöölisesse. Võtsin need kolm märksõna kasutusse ja proovisin nende kaudu

mõtestada Erki psühholoogilist ja meelelist seisundit, kui ta näeb esimest korda kaastöölist Otti. Minu jaoks oli see hetk väga oluline, sest nägin Otti esimest korda ja kõik, mis ta improvisatsioonis tegi, tekitasid minus tõelisi tundeid ja arvamusi. Oma märkmetesse lisasin proovipäeva kokkuvõtteks:

“Nägin täna esimest korda E.Lauri Otti. Erkina mõjus Ott mulle inimesena, kes ei tundu normaalne inimene. Veider. Kiiksudega. Samas temas on midagi sümpaatset. Head pirukad olid! Peaksin ettevaatlik olema, sest ta on liiga impulsiivne. Jummel küll! Tahaks selle neetud raha kokku kühveldada ja siit ära minna. Senikaua, kuniks ma olen tööl, ma kuulan, mis ta räägib. Sellel ametialal tundub ta vana kala. Ta teab, mis ta teeb. Tundsin ennast kindlates kätes. Erkina ma pablan palju. Kõik on võõras. Mul on tunke seljas, mis on ebamugav. Kas ma muutun samasuguseks imelikuks tüübiks, kui ma laipu hakkam vedama?! Ma tahan ära siit, tahan emme juurde! Mu õlul on suur vastutus ja ma kardan, et ma ei saa sellega hakkama. Ma PEAN sellega hakkama saama! Mul pole muud valikut...”

1.2 Ettevalmistus

Esimese võttepäevani oli mul 2 nädalat aega, et ennast ette valmistada algavaks võtteperioodiks. Ettevalmistusperioodi jaotasin tegevuslikult kaheks: töö käsikirjaga ja eeltöö temaatikaga. Eeltöö algas käsikirja uurimisega, kus iga päev võtsin endale aega, et lugeda käsikirja algusest lõpuni, mõistmaks loo tervikpilti. Kui ma enda jaoks mõistsin piisavalt hästi lugu, siis hakkasin jaotama tervikpilti osadeks. Hakkasin endale välja kirjutama Erki tegelase sündmuste käiku pildis, mis vastasid küsimustele: kust minu tegelane tuleb, mida ta teeb, kuhu ta liigub, miks ta liigub, mis on tema eesmärk ja nii edasi. Võtsin vaevaks ka endale välja joonistada paberile misanstsene. Olen kooliaastate jooksul enda puhul avastanud, et mul on hea visuaalne mälu ja seda kasutades ma suudan enda töö kergemaks ja loogilisemaks teha, kui minu silmade ette joonistub mingi oletatav kujutis stseenist või hetkest. Kõige keerulisem oli analüüsida hetke filmist, kui Erki ja Ott sõidavad laipadega morgi ning emotsionaalse dialoogi tõttu peatab Erki auto ja kõik, mis sellele järgneb kuni morgi sõitmiseni. Tagantjärgi mõeldes oskan järeldada seda, et põhjus, miks mul oli seda stseeni väga raske analüüsida oli seetõttu, et ma ei teinud veel sel hetkel Erki tegelase psühholoogilist rollianalüüsi. Ma ei mõistnud tema psühholoogilist käitumist. Esitasin endale pidevalt küsimuse: “Miks Erki vihastus Oti peale, et nad isa laiba ehku peale autosse toppisid?”.

Seejärel hakkasin enda tegelast lähemalt uurima. Suureks abiks oli German Golubi poolt saadetud fail, mis koosnes faktidest, küsimustest ja vastustest. Kõik küsimused ja faktid puudutasid Erki tegelase elu ja tema tegemisi. Küsimused puudutasid nii olmelisi teemasid, näiteks “Mida Erki hommikuks joob?”, “Mis allergiad tal on?” “Mida ta arvab inimestest, kes alkoholi tarbivad?” kui ka spetsiifilisi küsimusi, näiteks “Mida Erki hindab sõprade puhul?”, “Kirjelda esimest suudlust ja romantikat”. Üheltpoolt oli see väga kasulik fail, sest ma teadsin, millist Erkit režissöör kujutada tahab ja mul ei jäänud muud üle kui meelde jätta ja leida seoseid küsimus-vastustega ning loos juhtuvate sündmustega. See fail aitas mul jääda tegelaskuju raamidesse. Igasuguste jooksvate probleemide korral oli German abiks. Abiks oli ka kogemus esimesest proovipäevast

Viljandis, kus viisime läbi improvisatsiooni Erki Lauriga. Kirja pandud esimesed mõtted ja tunded, aitasid mul kinnistada Erki tegelase tüpaaži. Erki tegelase tundmaõppimine oli ajaliselt sujuv ja valutu. Ilmselt seetõttu, et minus leidub palju sarnaseid isikuomadusi Erki tegelaskujuga. Ma ei pidanud pead murdma teemadel, miks mu tegelane nii käitub, sest kui ma asetaksin ennast Erki tegelaskuju asemele, siis ma käituksin väga sarnaselt.

Üldjuhul, kui ma teen ettevalmistusi võteteks, siis ma viin ennast kurssi ka temaatikaga. Näiteks, kui peaksin kuskil filmis mängima poksijat, siis viin ennast kurssi turniiridega, kus poksijad mõõtu võtavad, reeglitega, mille alusel kaklus käib ning tehnikaga, et minu tegevus kaamera ees oleks autentne. Selle filmi puhul käitusin teistmoodi. Ma teadlikult ei viinud ennast kurssi laibavedamisteenustega Eestis ning sellega, kuidas see protseduur välja näeb. Kuna mu tegelane ei olnud varem kokku puutunud laipadega, veel vähem nende vedamisega, siis eirasin teadlikult seda osa eeltööst, et oleksin näitlejana samasuguses teadmatuses nagu Erki tegelane tööpostil.

Kuna Erki tegelane näeb esimest korda laipasid, siis mõistuslikult ei olnud mul vajalik mõelda ja oletada, mida Erki võis tunda, kui ta esimest korda laipa nägi või millise suhte ta nendega loob. Võtsin abivahendiks isikliku kogemuse, kui ma lapsena esimest korda matustel käisin ja tuletasin meelde, mis tunne tekkis, kui ma nägin kirstus elutut ja väga võõristava väljanägemisega inimkeha. Kirjutasin enda erialapäevikusse:

“Kui ma astusin kabelisse, siis ma ei julgenud väga kirstu juurde lähemale minna. Mulle öeldi, et vaatepilt võib mind ehmatada. Mu süda tagus hullupööra, kui ma kirstu juurde aina lähemale ja lähemale liikusin. Mul käisid välgunooled kehast läbi, kui ma nägin ta nägu. Mu pea jooksis lühisesse. See ei ole inimene! See on vahakuju! Ma ei julgenud talle otsa vaadata, sest selles puudus mingi inimlikkus. Süda tagus. Keha oli krampis. Pea oli mõtteid täis. Kahju, et enam ei mäleta, mida ma sel hetkel mõtlesin, aga see tunne, kui pea on paks tuhandetest mõtetest. Üldnimetaja APAATSUS!”

Iseseisev ettevalmistusprotsess kestis kaks nädalat, mil tegin peamiselt tööd käsikirjaga. Kahe nädala jooksul õppisin enda tegelaskuju teksti pähe, mõtestasin lahti Erki tegelase

väljaütlemisi ja analüüsisin tegelaskuju käitumismustreid erinevates pildilistes situatsioonides. Ettevalmistusprotsessi lõpuks tundsin ennast enesekindlalt, sest mul tekkis kahe nädala jooksul kindel arusaam Erki tegelasest, millega sain minna võtteplatsile. Hoidsin ennast piisavalt avatuna tulevastele uutele impulssidele võtteplatsil, mis võisid minu tegelast uues valguses näidata. Ettevalmistusprotsess ei tähenda minu jaoks seda, et ma õpin rolli pähe ja tegutsen vastavalt enda loodud mustritele, vaid ma valmistasin ennast piisavalt ette, et ei peaks tegelema elementaarsete asjadega võtteplatsil, nagu näiteks teksti omandamine.

2.FILMIMISPROTSESS PILTIDE KAUPA

Järgnevas peatükis toon välja erialapäevikusse kirjutatud sissekandeid, mida võtteperioodi jooksul- ja järel kirjutasin. Sinna olen lisanud omapoolsed kommentaarid.

2.1 Filmi algus kuni bussipeatuse stseenini

Esimesel võttepäeval toimus esimese stseeni filmimine ehk kuidas Erki emaga kodust välja tõsteti. Sain selga esimest korda Erki igapäevariided, mis olid tagasihoidlikud, kulunud ja stiilselt mitte-ahvatlevad ning ühtlasi mõjutasid need riided minu enesehinnangut. Riided tegid mind vaoshoituks. Korter, milles Erki ja tema ema elavad oli vana, räämas ja korrastamata. Kõik need detailid viisid mind väga kiiresti Erkini ja mul oli väga mugav kiiresti hüpata olekusse. Oma päevikus kirjeldasin tagasivaadatuna järgnevalt:

“Esimesel võttepäeval sain koheselt aru, kust maailmast Erki tuleb. Posti 3 ja need nartsud mul seljas kombineerituna viisid mind üle Erki tundemaailma väga ruttu. Maailm oli nii drastiliselt teistsugusem. Olen loomult tagasihoidlik inimene, aga pärast tänast sain aru, kui palju võib keskkond ja riietus mõjutada mind näitlejana. See torkiv kampsun sai minu parimaks riietuseks, mida Erki kannab. Masendav! Mul on sünnipäev ja peolaua on sült kartulisalatiga. Mida halba ma peaksin igapäevaselt sööma, et see peolauatoit mõjus mulle isutavalt? Kala mitte. Ei olnud üldse enesehinnangut. Ema sõna oli ainuke, mis mind liigutama pani. Polnud omatahet, ainult ema tahe. Ainuke jõud, mis minu tegelast üldse liigutab A-st B-ni on ema, kelle manitsusi ma pelgan, kelle haavatavust mind liigutama paneb. Koolis olen saanud pidevalt kogeda seestpoolt väljapoole tegelase ülesehitamist. Täna tundsin, kuidas väljaspoolsed mõjutegurid mõjutasid ja kujundasid minu seestpoolsust. On see õige- dunno! Märkus: jälgi, kas see kogemus kipub korduma järgmistes võttepäevades/projektides.”

Ma pidin leidma viise, kuidas näpud tordiseks teha nii, et see oleks misantseeniliselt loogiline. Proovisime paaril korral sellist versiooni, kus hakkasin sööma ja ema tegelaskuju lajatab mulle vastu näppe, mille tõttu mu sõrmed satuvad tordi sisse. Miks see ei toiminud oli seetõttu, et selline versioon nõudis palju proove, et kehaliselt oleksid liikumise jadad sujuvad, loogilised ja täpselt ajastatud. Ajastus oli suurim väljakutse. Näitlejana tundsin, kuidas kord ootasin oma partnerit järgi, kuniks ta mulle impulssi annab ning teine kord ei olnud saadud impulss minu jaoks piisavalt tugev, et see viiks mind ühelt jadalt teisele. Kuna meeskond tahtis filmima hakata, siis pidime leidma uue, lihtsama ja loogilisema variandi. Nägin, et tordi peal on šokolaadiplaat ja tahtsin proovida varianti, kus Erki tahab võtta šokolaadiplaati, mille järel ema lajatab vastu sõrmi ja need saavad tordiseks. Isiklikult olen minagi võtnud esimese asjana tordist šokolaadiplaadi ning mulle tundus see versioon väga usutav. Juba esimese katse järel saime mõlemad aru, et see variant on mugavam, tehniliselt teostatav ning ajaliselt võimalik. Pakkusime režissöörile seda varianti välja ja Golubile sobis ja läksime selle variandiga töösse. Hiljem sellele hetkele mõeldes jõudsin järeldusele, et parimad lahendused võivad olla väga lihtsakoelised ja elust tuletatavad.

Selle võttepäeva kõige keerulisem stseen oli dialoog Erki ja ametnikuga. Keeruliseks ei teinud mitte dialoogi keerukus või arusaamatus selles, mida režissöör tahab, vaid pigem erinevate mängustiilide kokkupõrge kaasnäitlejaga. Esimesel duublil, kui avasin korteriukse, nägin ametnikku, kes väga utreeritult ja žestikuleerides minuga suhtleb ja ütleb, et ma olen emaga välja tõstetud. Esimesed impulssid olid sellised, et keegi teeb parastavat nalja minu üle ja paneks välisukse kinni. Eriti pärast seda, kui see kodu ja mu riietus andsid mu tegelasele vaoshoituse ja haavatavuse, mõjus ametniku reaktsioon väga naeruväärsena. See tõmbas mind mängust korduvalt välja. Aktsepteerisin seda, mida näitleja mulle vastu pakkus ja andsin tollel hetkel endast sada protsenti, kuigi hiljem võin tõdeda, et polnud enda sooritusega rahul.

Seoses Erki ja tema sõbra stseeniga korteris, sain enda naha peal kogeda tehnilise õppetunni. Alati tuleb üle vaadata, mis järgmises stseenis juhtuma hakkab ja tuleb ennast ette valmistada nii, et sinu eelnevad teod ei takistaks sul mängimist kaamera ees.

Nimelt vahetult enne selle stseeni filmimist, kus minu tegelaskuju pidi sööma sõbra juures, oli võttemeeskonnal õhtusöögi aeg. Kuna eelmisest toidukorrast oli tükk aega möödunud, siis ma ei koonerdanud õhtusöögi söömisega ja sõin ennast korralikult täis. Peale õhtusööki vaatasin kiirelt üle stseeni, mida me mängima hakkame ja avastasin, et selles algavas stseenis pean sööma. Pärast mitmendat duublit kahetsesin oma stseeni eelset otsust. Mängida tühja kõhuga noort sel ajal, kui sa näitlejana ei suuda isegi väikest leivatükki alla neelata oli katsumus omaette. Erialapäevikus mäletan sellest hetkest nii:

“Tänane õppetund: Ruuben, vaata ja uuri, mis tuleb järgmisena, siis käitu vastavalt sellele!!! Kristjaniga stseenis saboteerisin enda mängu. Ka kõige parema tahtmise juures oli pea, et võimatu mängida nälgivat Erkit, kui pool tundi tagasi sõin suuremas koguses toitu. Uus kogemus, mida koolis ei õpetatud.”

Stseen emaga ühiselamus oli näitlejatehniliselt keerukas ülesanne. Teatud põhjustel pidi ema kehastav näitleja lahkuma võtteplatsilt varem, kui seda oli algselt planeeritud. Selle info valguses filmisime esimesena ema plaani ja peale seda hakkasime filmima minu plaani. Olin olukorras, kus mulle ei saanud mängida vastu näitleja, kellega olime eelnevates stseenides loonud poja-ema sideme. Mulle mängis vastu režissöör ise. Olukord oli minu suunalt väga perversne. Tegemist oli väga olulise stseeniga, kus ma pidin looma hapra tundelise hetke emaga, aga ma ei suutnud seda olukorda tõsiselt võtta, kui minu ees lamab habemes “ema”, kes partnerina ei suuda mind toetada. Noore näitlejana võitlesin peas küsimusega, kas on sünnis nõuda enda mängu hõlpsustamiseks uusi tingimusi? Pärast kolmandat duublit, kui ma ise tajusin, et see ei vii mind mitte kuskile, olen mängus alla jäänud ja võttemeeskonnal on pigem naljakas meeleolu kui võrd töömeeleolu, palusin Germanilt, et keegi naisterahvastest mängiks mulle vastu Erki ema. Olukord läks minu jaoks paremaks, sest sain peegelduseks naiselikku energiat. Õppisin seda, et see ei pea kohe tähendama halba, kui sul on mängimiseks soodsad ja ideaalsed tingimused, sest oli hetki, kui mõistus ründas mind mõtetega “Oled kolmanda aasta tudeng, sa peaksid sellistes situatsioonides hästi toime tulema ja tootma kuldmune”.

“Päeva mõttelõng. Miks peab tegelema näitleja enese tõestusega, et ma olen tõsiseltvõetav näitleja? Ei saa üle ega ümber faktist, et olen kolmandat aastat õppinud ja kogenud. Õppekava järgi piisavalt, et mind lasta projektidesse, olgu need siis suured või väikesed. Inimesed, kes koos minuga täidavad ühist eesmärki: valmis saada lindile üks lugu, eeldavad, et mul on, mida pakkuda. Pakkuda kvaliteeti, lahendusi, mõtteid ja tööetikat. Kunagi rääkis Kata erialatunnis, kuidas on näitlejaid, kes ilma vaevata suudavad puusalt pakkuda kuldmune ja on selliseid, kes kuldmunade pakkumiseks peab läbi käima tohutu pingutuste jada. Milline näitlejatüüp on siis eelistatum/parem/andekam? Loogiliselt võtta, siis pigem esimene. Ta ei nõua palju aega, ta pakub kvaliteeti, sest talent koosneb võrrandist kiirus+anne+järjepidevus. Lappasin II ÕA märkmeid selle kohta. Olin tol hetkel seda meelt. Mul oli stseeni filmimine, kus V.Luik pidi some reason lahkuma ja olin olukorras, et mängi nüüd samamoodi, aga ilma partnerita. German mängis mulle ema vastu. Naljakas oli mul endal kui võttemeeskonnal. Noh lihtsalt ei tule! Vahe oli suur, kas sinu vastu mängib kaasnäitleja, kellega sa oled 3 võttepäeva ninapidi koos olnud, rääkinud, arutanud ja koos midagi mängu kaudu avastanud või siis habemega pontšik naisteriietes. Seda oli huvitav kogeda, kuidas tööatmosfäär koheselt muutus. Habras atmosfäär, mille Luigega lõime kadus nagu naksti. See stseen hakkas mullegi meenutama nagu ühte tüüpilist Kreisiraadio sketši. “Ideaalset tingimusi ei ole,” rääkis kunagi Kata. Noh, eks ma andsin enda 100 prossa. Proovid, taas mõtestad, keskendud - ja ikka on see nagu mingi komejant. Mu pea uitab ja ma enam ei saa arugi, mida ma stseeni tegema tulin. Ma polegi vist seda tüüpi näitleja, kes suudab karmauhti pakkuda lahendust. Kas ma olen andetu? Kas koolis kogetud kaamera ülesanded on kuidagi kogemuslikult haihtunud. Pakkusin enda töö lihtsustamiseks endale sobilike tingimusi. Vahe oli märgatav. Saime selle, mida tahtsime, töökeskkond muutus. Kreisiraadio asemel tegime Mu kallid laibad ning saime ilusti edasi minna. Sellele nüüd mõeldes, so what, kuidas me selle purki saime? Mis loeb on resultaat. See, mis jõuab kinoekraanini. Kas ma olen vähem andekas, või ma olen lihtsalt tüüpiline kollanokk, kes teeb selles erialas esimesi samme, kellel puudub piisavalt kogemusi? Time will tell! Senikauaks kuniks mul peas jääb mõte

ketrama: mis vaatajani jõuab, loeb, senikaua töotan ma nii nagu mu kogemus, oskused seda lubavad ja võimaldavad.”

Bussipeatuse stseeni filmimine oli see hetk, kus ma mõistsin I õppeaastal erialapäevikusse kirjutatut: “*Näitleja peab suutma ennast lavastama*”. Olin olukorras, kus režissöör ütles algava stseeni kohta, et kaks meest norivad Erkiga tüli ja toimub mingi kähmlus. Kuidas seda kähmlust lavastada, ei osanud režissöör pakkuda. Võtsin initsiatiivi enda kätte ja palusin Golubilt, et võiksin proovida lavastada lavavõitluse skeemi. Luba oli antud. Pidin arvestama paari asjaoluga: esiteks, see kähmlus peab olema kiire ja mõjus. Teiseks, mu partner ei olnud varem sellise asjaga kokku puutunud. Kolmandaks, mulle anti teada, mis positsiooni peab Erki tegelane sattuma. Pakkusin välja skeemi, mis minu loogika kohaselt ei peaks pakkuma suurt raskust ka inimesele, kes sellist asja esimest korda teeb. Kasutan järgnevalt enda termineid: lukk, rull ning kombinn. Skeem oli järgnev:

LUKK
(partner haarab mind)

RULL
(partner viib mind
fookusesse)

KOMBINN
(partner teostab löögi)

Esmalt pidin lahendama selle, et partner ei jagenud jõudu kasutada. Eeldan, et ta võis karta mulle haiget teha, sest see energia, mis ta mulle pakkus ei olnud minu jaoks piisav, et seda lavavõitlust lõpuni viia. Toetasin partnerit sellega, et avaldasin vastupanu ja julgustasin teda rohkem jõudu kasutama. Kasutasin enda keha jõudu nii, et tal ei jääks muud varianti üle, kui tõsta oma panust ja sellega saime piisava energia kätte, et lukk ja rull toimiks hästi. Järgmiseks pidime looma kombinni. Ma ei soovinud midagi eriilmelist ja keerulist luua, sest see oleks nõudnud proove, tehnika tundmist ja igasugu väiksemagi eksimuse korral oleksin võinud haiget saada. Pakkusin klassikalist haaki vastu nägu. Lihtne ja eksimuse korral võtab pea väga hästi lööke vastu. Teine probleem, mida pidi lahendama oli distants. Minu näo ja löögi vahe oli liiga suur, et kaameranurk ega minu reaktsioon ei oleks suutnud seda distantssi varjata, kuid ainuke asi, mis tol hetkel suutsin välja mõelda oli see, et ässitan oma partnerit. Surusin ta endast eemale,

üritasin tema elu võimalikult raskeks teha. Olin valmis selleks, et kui löök tuleb, siis pean rohkem põiklema, et füüsiliselt pihta ei saaks. Julgustasin teda rohkem minu näo poole suunama ja mulle tundus, et distants oli kokkusurutud rusika pikkune. Sealt edasi saime hoo sisse ja tegime nii palju duubleid, kuniks režissöör ütles, et aitab. Ainukesed korrad, kus Golub mind juhtis oli pilguheit autotee peale, kus Oti tegelaskuju mind peale võtab ja autosse minek. See kogemus oli huvitav ja andis mõista, et igasuguseid ootamatusi võib ette tulla.

2.2 Kohtumine Oti tegelaskujuga kuni kolmanda sõiduni

Esimeses autosõidu stseenis oli mul esimene kohtumine Erki Lauriga võtteplatsil. Kuna eelmisest kohtumisest ja proovist oli tublisti aega möödunud, siis kõik tundus mulle uus, tundmatu ja põnev ning otsustasin selle tunde pealt mängima minna, sest olukord võimaldas: Erki näeb Otti esimest korda ja ei tea, mis saama hakkab. Selles stseenis kasutasin näitlejatehniliselt psühholoogilist žesti. Seda praktikat sain kogeda II õppeaasta erialatunnis, kui Katariina Unt tutvustas meile Mihhail Tšehhovi loodud tehnikat, mis keskendub näitleja füüsilise ja vaimsele žestile. Kombinatsioone on 36. Nende seast valisin mängimiseks füüsiliselt avatud, seesmiselt suletud žesti. Ka edaspidi kasutasin mõningatel kordadel psühholoogilist žesti kui tehnilist abivahendit. Erialapäevikus kirjutasin nii:

“Esimene võttepäev E.Lauriga. Ei osanud midagi oodata. Avatud. Kasutasin Tšehhovi žeste. Aitas ja mängida oli põnev. Ülesanne: pane tähele, kuidas vanad kolleegid töötavad. Võta või jäta, aga pane tähele!”

Saunastseeni alguses peab Erki tegelane kaubikust võtma kandraami ja liikuma Otile järele. Sain režissöörilt ülesanded ja tähelepanekud, et pean jääma tagaplaanile ja näitama füüsiliselt kohmetust. Esimeses kahes duublis harjusin Oti tegelaskuju ja vana naise (Luule Komissarov) tempo rütmiga. Teise duubli järel tajusin nende liikumist ja

vastavalt sellele seadsin tehniliselt 0-10 punkti skaalal enda tempo. Et luua enda tegelasele takistusi, mis joonistaksid välja kohmetust, nagu režissöör oli palunud, jätsin meelega kombinesooni ülemise osa lahti, et mul oleks takistusi, mida lahendama peaksin. Golub ütles, et ma peaksin kümne sekundiga jõudma ettenähtud punkti. Kandraami võtmine, kombinesooni kohendamine ja minu liikumistempo tulemusena pidanuks täpselt kümme sekundi raami sisse mahtuma.

“Saunastseen: tulek (kasutasin 0-10 skaalat), ajaline piirang 10sek”

Saunastseeni jätk: Erki esimesed õppetunnid. Seda stseeni tehes võtsin kasutusele isiklikust elust mälopildi, kui nägin esimest korda matustel laipa ja see kogemus viis mind teatud olekusse, kuid tabasin ennast ruttu mõttelt, et ainuüksi sellest kogemusest ei piisa. Kaamerapildis ei toimunud mingit muutust, kõik näis lineaarne ja muutusteta. Mängisin liiga sissepoole ning mõtestasin taas endamisi, millest see stseen räägib, mis on minu ülesanne, mida ma tulin siia tegema ja nii edasi. Võtsin tehniliselt appi psühholoogilise žesti. Kasutasin väliselt avatud, seesmiselt laialivalguvat.

“Saunastseen: saun (avatud-valgus)”

Teist autosõitu filmides seisin keerulise olukorra ees. Kuna tol hetkel puudus mul autosõiduoskus, siis olude sunnil pidime kasutama rohelist ekraani. See kogemus andis väga teravalt tunda, et näitlejana võiksin omada võimalikult palju oskusi, mida vajadusel saaks ära kasutada. Antud hetkel elementaarne autojuhtimise oskuse puudumine raskendas võttemeeskonna tööd, sest minu tõttu pidi tehniliselt ümber mõtlema. Mängida autosõitu nii, et sa ei tea, kuidas pedaalide süsteem käib, kui tundlik on rool ja kuidas asulavälisel sõidul juhi kontsentratsioon välja näeb. Tehniliselt mängisin sõitu nii, nagu mu sisetunne ja oletus lubas. Näitlejana ma ei uskunud ennast, aga teadvustasin, et see lihtsalt on minu hetke parim tulemus ja peaksin seda aktsepteerima, mitte närviliselt vastu võitlema. Selle ebausutava tunde pealt stseeni mängida oli keeruline ja keskendusin sellele, mida peab Erki selles stseenis tegema ja

samaaegselt proovisin mõistust blokeerida, mis vihjas mulle, et olukord on päris kaootiline.

“Eile filmisime autosõitu minu suunas. Tehniliselt keerukas ülesanne. Esiteks, ma ei oska autoga sõita. Teiseks, ma ei sõida vaid ma markeerin sõitu. Kolmandaks, kõige selle kiuste vaja mängida stseeni.”

2.3 Kolmas sõit kuni filmi lõpuni.

Kolmandas autosõidustseenis pidin juhtima päriselt autot olukorras, kus mul ei olnud eelnevalt sõidukogemust. Kaubiku taga seisavad inimesed püsti ning kõigele lisaks sõidan asulas, kus on reaalne liiklus ja jalakäijad. Väga palju aega läks raisku puhtalt sellele, kuidas gaas-sidur pedaalide koostöö peaks olema. Võtte ajal keskendusin rohkem turvalisele sõitmisele kui stseeni mängimisele ja see kogemus kinnitas mulle jätkuvalt, et näitlejana peaksid omama võimalikult palju oskusi, millega võid filmis või teatris kokku puutuda. Isegi kui tekivadki olukorrad, kus puuduvad oskused või teadmised, siis väga suurt rolli mängib inimese õpivõime. Kohanemisvõime aitab näitlejal paremini lõdvestuda ülesandesse.

“Lisa uusi oskusi. Autosõit! Läheb näitlejana vaja!”

Morgi stseeniga ma jõudsin näitlejana sellisesse kohta, kus ma ei võtnud seda situatsiooni kui mängu, vaid kui päris elu. Olin nii võtteplatsil kui ka pauside ajal Erki tegelaskuju ja elasin enese teadmata karakteri olukorra läbi. Sellele situatsioonile järele mõeldes oleks pidanud ennast kui näitlejat hoidma ning laskma lubada endale rollist mahatulemise aega, sest minu mäletamist mööda olin Erkina aktiivses kontsentreerituses liigagi kaua. See oli pigem näitlejat kahjustav kui abistav käitumine. Erialapäevikus meenutan nii:

“Eilne ja tänane oli hingeliselt fucking raske! Mind hirmutas see fakt, et eile ma tajusin näitlejana seda, et nendes laibakottides pole mitte rasked liivakotid, vaid päris inimesed. Tunke oli vere ja sopaga segatud. Kindad higised ja verega määrdunud. Uni on kehv. See rusus mu vaimu. Tegin endale natuke liiga. Mõtlemise koht, kas ma tegin ise midagi valesti, või ma olengi tundeline inimene, kes võtab seda kõike väga isiklikult?”

Kunagi kuulsin koolist järgmist mõtet, et väga palju annab juurde see, kui sa uurid iseseisvalt, milline on režissööri ja operaatori käekiri ja millised on tema eelnevad tööd. Seda lauset mõtestasin endale sel hetkel sellisena, et näitlejana võiksin silmaringi laiendada ja vaadata, kuidas keegi töötab. Pärast seda, kui filmisime ema äravedamise stseeni, jäin eelnevalt kõlanud lause peale *“uuri režissööri käekirja”* mõtlema. Mind tabas äratundmise hetk, et ma olin seda lauset eelnevalt valesti mõtestanud. German Golub andis mulle konkreetseid ülesandeid, kuidas ma peaksin reageerima ema surmale. Ma ei mõistnud, miks režissöör otsib selles stseenis sellist haprust, tundelisust ja minu jaoks ebaloomulikku vaoshoitust. Ma olin rumal, et ei sõandanud küsida, miks ta seda taotleb ning ei tulnud mõttele, et vaadata kordust, kuidas ta tervikuna mõjub. Ma sõna otseses mõttes täitsin kuulekalt režissööri käsku, endale aru andmata, miks ma seda nii teen? Minu mäletamist mööda sõnastasin endale selle olukorra nii, et Erki on pettunud endas, et tema plaani tõttu kaotas ta kõige olulisema - ühiselt veedetud aega emaga. Kõik eelnevad pingutused raha nimel on kaotanud igasuguse väärtuse. Erki viib oma töö lõpuni.

“Tänane võttepäev õpetas mulle järgmist: õpi tundma režissööri käekirja. Filmisime ema surma kohta.”

KOKKUVÕTE

Lühimängufilm “Mu kallid laibad” oli minu senise kolme õppeaasta kõige rohkem kogemust pakkuv projekt. See nõudis minult suuremat eeltööd ja pingutust, sest materjal oli sedavõrd tugev, mis seadis mulle lati, millest pidin üle hüppama.

See teekond peegeldas mulle tol ajal minu senist arengukäiku ja andis mõista, mida ma koolist olen päriselt meelde jätanud. Lisaks sellele sain kogeda erinevaid situatsioone nii mängulises kui ka mänguvälises spektris ja see andis mulle mõista, et näitlejana filmiprojektis ei ole minu ainsaks teemaks kuidas mängida, vaid see õpetas mind küsima järgmistes projektides: kuidas ma ennast peaksin hoidma, mida ma peaksin tegema, et saaksin ainult mängule keskenduda. Jõudsin järeldusele, et eduka ja soodsa mängupinna loomine ei sõltu ainult sinu teadmistest ja oskustest, vaid tarkusest ja ettenägelikkusest enda ressursse ära kasutada.

Projektile tagasi mõeldes annaksin endale rahuldava tulemuse. Suutsin täita neid ülesandeid, mida režissöör minult nõudis. Kuid tajusin, et osades stseenides ei suutnud pakkuda parimat. Kas see jäi minu vähese kogemuse või oskuste taha? Olen veendumusel, et kolm aastat teatrikooli ei paku näitleja tudengile piisavalt kogemust, et kooli välistes projektides pakkuda kvaliteeti. Usun, et kvaliteet tuleb pikema ajaga ja tohutute eksimuste ning kogemuste summana. 2020.a talveperioodi seisuga tundsin, et olen koolis piisavalt adekvaatset treenitust saanud, et saaksin võtta kooliväliselt pakkumisi vastu. Kuid mängu kvaliteedi määrab näitleja valmisolek kõigeks, oskus rakendada teadmisi ning hinnata enda jõu ressursse. Analüüs seob eelneva ja uue kogemuse ühtseks tervikpildiks. Endale olen mõtestanud, et see oli kõigest üks järjekordne projekt, mille eesmärgiks ei olnud teistele tõestada enda professionaalsust, vaid liitusin, et saada uusi kogemusi ja nendest midagi õppida.

Podcastis “Mu kallid laibad podcast” on võimalik kuulata režissööri, operaatori ja monteerija hilisemaid muljeid ja meenutusi sellest projektist.

SUMMARY

My thesis “About Project "My Dear Corpses" through Actor's Notes" is about reflecting my journey on this project through notes that I’ve taken during filming.

The short film “My Dear Corpses” was the most experience giving project of my three academic years. It required more work and effort from me because the material was so strong that it set me a bar that I had to jump over.

Looking back on this project, I would give myself a satisfactory result. I was able to perform the tasks that the director required of me. But I realized that in some scenes I couldn't offer the best. Was it behind my little experience or skills? I am convinced that three years of theater school does not offer enough experience for an acting student to offer quality in projects outside the school. I believe that quality comes in the long run and as the sum of huge mistakes and experiences. As of the winter of 2020, I felt that I had received enough adequate training at school to be able to accept offers outside of school. However, the quality of the game is determined by the actor's readiness for everything, the ability to apply knowledge and evaluate one's own strength resources. The analysis combines previous and new experiences into a coherent picture. I have thought to myself that this was just another project which goal was not to prove my professionalism to others, but to gain new experiences and learn something from them.

In the podcast "My Dear Corpses Podcast" you can listen to the later impressions and memories of the director, camera operator and montage editor about this project.

LISAD

Järgneval lingil on podcast “Mu kallid laibad” filmitegijatega. Podcast on salvestatud 16.03.2021 Tallinnas. Arutelul osalesid režissöör German Golub, operaator Juss Saska ja monteerija Kaupo Muuli.

<https://tinyurl.com/erbe3p58>

KASUTATUD KIRJANDUS

Golub, G. 2021. Autori intervjuu. Tallinn, 16. märts

Palu, R-J. 2017. Erialapäevik. [Käsikiri]

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Ruuben-Joosua Palu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose
Projektist „Mu kallid laibad” läbi erialapäeviku märkmete,

mille juhendaja on Jürgen Volmer,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace
kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loateha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks
Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i
litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja
üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni
autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Ruuben-Joosua Palu

14.05.2021

Mina, Ruuben-Joosua Palu,

kinnitan, et olen käesoleva töö kirjutanud iseseisvalt.

Ruuben-Joosua Palu

14.05.2021

